Bijeenkomst Ontwerpgroep herinrichting Frederik Hendrikplantsoen
Datum: dinsdag 18 februari 2014
Locatie: Cartesius Lyceum Amsterdam
Tijd: 19.30 – 21.30 uur

Stadsdeel West:	[redacted] (projectmanager), [redacted] (projectmedewerker kunst en cultuur), [redacted] (verkeerskundige), [redacted] (assistent-projectmanager)
Buro Sant en Co:	[redacted]
Fool on the Hill:	[redacted] (kunstadviseur)
Bewoners:	[redacted]
Gast:	kunstenaar [redacted]
Afmeldingen:	[redacted] (projectleider openbare ruimte)
Afwezig:	[redacted] (Carve)
Voorzitter:	[redacted]
Verslag:	[redacted]

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom. Geconstateerd wordt dat de opkomst mager is. De laatste bijeenkomst met de ontwerpgroep was in juni 2013. In de tussentijd zijn de voorbereidingen doorgegaan en vanavond wordt de stand van zaken toegelicht.

Mededelingen:
- Het benodigde budget voor het plantsoen ad. € 5.000.000 is gedekt vanuit het Parkeerfonds van het stadsdeel. Stadsdeel centrum draagt daar een deel van bij. Ook heeft het stadsdeel destijds een aanvraag gedaan bij het Groenfonds van de centrale stad voor een bijdrage van 1,5 miljoen euro. Afgelopen maand is bekend geworden dat € 700.000 is toegekend. Het totale budget verandert hierdoor niet.
- Er is een aparte ontwerpgroep opgericht voor de herinrichting van de straten in de Frederik Hendrikbuurt.
- Start van de werkzaamheden in het noordelijk deel is gepland in mei 2014. Als precies bekend is wanneer, zal er een planning rondgestuurd worden. ACTIE Nog niet bekend is of er gedeelten afgezet worden, [redacted], nu afwezig, zal gevraagd worden de ontwerpgroepleden middels een nieuwsbrief nader te informeren. ACTIE

2. Presentatie Definitief Ontwerp kunst

Mevrouw [redacted] licht de stand van zaken toe. Voorgeschiedenis:
- In de zomer van 2013 is de keuze gemaakt voor het ontwerp van [redacted].
- Daarna heeft de ontwerpgroep een bezoek gebracht aan Atelier Van Lieshout in Rotterdam.
- In november 2013 heeft de ontwerpgroep samen met de kunstenaar een mock-up van het beeld 'de sjouwers' in het plantsoen bekeken en is de kleur en vorm besproken. Toen is tevens besloten dat het beeld 'Droombeeld' op zijn huidige plek blijft staan.
- Vervolgens is samen met [redacted] bekeken waar de beelden ongeveer komen te staan.

Vanavond toont kunstenaar [redacted] zijn definitieve ontwerp (DO) voor de kunst. Hij houdt een presentatie aan de hand van dia's. Een aantal papieren exemplaren van de presentatie wordt rondgedeeld. Het digitale exemplaar zal rondgestuurd worden.
In de tramlus komt het 5 meter hoge beeld te staan met een aantal boomstam-zitelementen erbij van hetzelfde materiaal. De mensfiguurtjes zijn ongeveer 1 m 50 hoog. De kunstenaar heeft een extra beeld gemaakt geheten 'de verzorgers'; het stelt iemand voor die gedragen en ondersteund wordt door twee personen. Het is iemand die misschien gewond is geraakt door een boomstam. De kunstenaar wil daarmee compassie tot uitdrukking brengen. Hij vindt het een mooi beeld geworden en qua vorm heel natuurlijk, alsof het gegroeid is.
Fundering:
In de beelden zit een stalen constructie die door middel van een schroeffundering aan de grond wordt bevestigd. Dat is niet iets nieuws; de schroeffundering wordt veel gebruikt in de bouw. Een voordeel van een schroeffundering is dat die makkelijk kan worden aangebracht en er niet snel schade aan de boomwortels ontstaat. Schroeffunderingen kunnen ook weer verwijderd worden maar niet zo makkelijk dat het risico bestaat op diefstal. De exacte plek van de beelden hoeft pas bepaald te worden als het

park helemaal klaar is. De kunstenaar zal zelf bij de plaatsing aanwezig zijn alsmede iemand van groenbeheer die weet waar de wortels zitten. De schroef gaat ongeveer 1 m de grond in. Het grote beeld in de rotonde wordt aangelicht vanuit de lucht. De andere beelden worden niet individueel aangelicht, enerzijds omdat het erg duur is en anderzijds omdat er al veel verlichting in het park komt. De beelden zijn hufterproof; zelfs de dunnere onderdelen worden zo sterk dat men er met man en macht op kan staan en aan kan hangen.
Hij heeft gekeken of een beeld op het Hugo de Grootplein geschikt is, maar hij vindt dat daar een groot beeld moet komen en heeft er niet verder over nagedacht. De heer [redacted] meldt dat hij een ontwerp voor groenaanplant heeft gemaakt voor het Hugo de Grootplein, dit is besproken in de ontwerpgroep voor de herinrichting van de Frederik Hendrikbuurt. De kleur van sommige bloemen in zijn ontwerp komt overeen met de kleur van de beelden en wat hem betreft kan er zo'n beeld komen. De heer [redacted] meldt dat in de ontwerpgroep voor de openbare ruimte het onderwerp 'kunst' aan de orde is geweest, een van de ideeën is om flexibele kunst toe te passen binnen de buurt.

Er ontstaat een discussie over het nieuwe beeld 'de verzorgers', waarom is dat beeld nodig? Mevrouw [redacted] legt uit dat er een bijdrage voor kunst uit de buurt is gekomen van € 10.000. Ook worden het komende halfjaar extra fondsen geworven. Dit is eerder besproken in de ontwerpgroep. Het hangt van de fondsenwerving af of het extra beeld er kan komen. Zij heeft [redacted] alvast gevraagd een extra beeld te maken. Mevrouw [redacted] vindt dat het te veel wordt; er is ook ruimte nodig voor zonnen en spelen. De heer [redacted] vindt de beeldengroep heel mooi maar hij vindt het toegevoegde beeld van een andere orde omdat bij de andere beelden iets met boomstammen wordt gedaan. Ook hij vindt het laatste beeld net iets te veel. Mevrouw [redacted] vindt daarentegen dat het laatste beeld de emotionele kant laat zien: misschien moeten er bomen weg voor de parkeergarage maar we blijven voor elkaar zorgen; het beeld als een emotionele afronding. Mevrouw [redacted] is het met haar eens. De heer [redacted] vraagt de kunstenaar waarom het laatste beeld afwijkt van de rest. De heer [redacted] antwoordt dat het niet gaat om alleen maar bouwen en oprichten, er is ook voor- en tegenspoed en compassie. De beelden zijn niet groter zijn dan een rododendronstruik, ze lijken groter als je ze binnen ziet, buiten gaan ze op de in de ruimte. Het nieuwe beeld is een ingetogener beeld dat goed bij de rest past, vindt hij. De heer [redacted] merkt op dat hij het beeld 'de verzorgers' een meer centrale plek zou geven, bijvoorbeeld in plaats van 'de stam' op de rotonde. Mevrouw [redacted] (stadsdeel) vindt dat het laatste beeld het verhaal afmaakt. De heer [redacted] vindt het mooi dat er veel kleine beelden zijn in de losse delen in het park, dit zorgt voor samenhang. Hij denkt dat de beelden in de ruimte vrij bescheiden objecten zijn. Mevrouw [redacted] vindt dat er vanavond te weinig mensen van de ontwerpgroep aanwezig zijn om goedkeuring te kunnen geven aan het DO met het nieuwe beeld. De heer [redacted] vindt het nieuwe beeld mooi, maar wil het eerst aan het bestuur voorleggen.
De voorzitter vat samen dat het DO van de kunst akkoord is, behalve voor wat betreft het toegevoegde beeld. Na enige discussie wordt besloten om via de mail alle ontwerpgroepleden om hun mening te vragen. Mevrouw [redacted] zal de mail voorbereiden en zal mevrouw [redacted] en de heer [redacted] daarbij betrekken. ACTIE

Mevrouw [redacted] vraagt wat voor materiaal er onder de beelden komt. Het nadeel van gras vindt zij dat met maaien de beelden beschadigd kunnen worden. Er bestaat een vezelmateriaal dat de kleur heeft van gras en dat ook in speeltuinen wordt gebruikt. Een onderhoud- en beheerplan is geen garantie dat het in de praktijk goed gaat. De heer [redacted] reageert dat de beelden tegen een stootje kunnen. Mevrouw [redacted] stelt voor om de beheerder te vragen om eens in de zoveel tijd met de hand het gras onder de beelden te snoeien; het is niet erg als het gras daar af en toe wat hoger staat. Mevrouw [redacted] heeft de ervaring dat het toch vaak misgaat tijdens maaien en snoeien. De heer [redacted] zegt dat houtsnippers ook kan, maar de beelden nemen dan visueel meer ruimte in beslag, het valt meer op. Mevrouw [redacted] stelt voor om kinderen de beelden te laten adopteren en de beelden mooi te houden.
De voorzitter vindt het een punt van aandacht. ACTIE

De heer [redacted] vraagt of de kunstenaar heeft nagedacht over het aanpassen van het grote beeld zodat het minder op een fallussymbool lijkt, bijvoorbeeld door er takken op aan te brengen. Hierover is eerder gesproken in de ontwerpgroep. De heer [redacted] heeft daar niet meer over nagedacht, het is voor hem geen thema.

Fondsenwerving:

Mevrouw [redacted] meldt dat bij sommige fondsen een aanvraag niet vanuit het stadsdeel mag, maar wel vanuit bewoners. Zij wil graag met een klein groepje uit de ontwerpgroep kijken naar de mogelijkheden. ACTIE

3. Stand van zaken bushalte en verkeer

De heer [redacted] vertelt dat het noordelijk deel van het plantsoen, zonder de randen en de weg, dit jaar aangepakt zal worden. Hij legt een kaart neer van het plantsoen met alle verkeersaantekeningen. Er is nog geen overeenstemming bereikt met het GVB. Wel is geconcludeerd dat de bushalte niet gehandhaafd kan blijven omdat het te gevaarlijk en te ongemakkelijk is. Maar het GVB houdt vast aan het plan om ergens in de buurt een halte te realiseren. Omdat de weg pas in 2019 wordt aangepakt, wil hij de discussie met het GVB over waar de halte moet komen, voorlopig niet aangaan.
De Centrale Verkeerscommissie gaat akkoord met het systeem van eenrichtingsverkeer vanaf de Kostverlorenstraat en vanaf de Nassaukade mogen alleen auto's inrijden tot aan de parkeergarage. Het trambedrijf wil in de rotonde op beide sporen van begin tot eind een 12 cm verhoogde verharding, voor het geval dat er bij het calamiteiten een passagier moet uitstappen. De heer [redacted] vindt dat overdreven en wil de verharding beperken tot het absolute noodzakelijke: verharding bij de plek waar de trambestuurder in- en uitstapt, bij de wissel die handmatig bediend wordt, en bij de bushalte waar al verharding is en het een kwestie is van een paar extra tegels langs de tramrails. Een verhoogde verharding vindt hij niet nodig. De heer [redacted] wil ook graag de tramrails door het gras en geen verhoging. De ontwerpgroep is het daarmee eens met de kanttekening dat er een minimale voorziening moet zijn zodat mensen bij calamiteiten kunnen uitstappen op een stuk verharding.

4. Zienswijzen

Mevrouw [redacted] vertelt dat een paar mensen uit de ontwerpgroep zienswijzen hebben ingediend naar aanleiding van het ontwerp. Die zienswijzen zijn afgehandeld door de heer [redacted]
Mevrouw [redacted] heeft bezwaar gemaakt tegen deze procedure omdat de heer [redacted] daarmee buiten de coproductie treedt. Voor het afhandelen van zienswijzen kan beter een externe gekozen worden. De heer [redacted] kan zich vinden in dit argument en zal het de volgende keer anders regelen. De heer [redacted] merkt op dat hij geen enkele vraag een echt antwoord heeft gekregen. De heer [redacted] reageert dat hij de zienswijzen van de heer [redacted] niet als een vraag maar als een opmerking heeft beschouwd. De voorzitter stelt voor dat zij beiden nog eens om de tafel gaan.

5. Materiaal voor de paden

De heer [redacted] legt uit wat de nadelen zijn van betonplaten als paden. Door ongelijkmatige zettingen van de grond kunnen scheuren ontstaan in de platen. Ook kan er gras groeien in de naden. Hij stelt namens de heer [redacted] een alternatief voor: een halfverharding met de naam 'NobreCal'. Dit materiaal is gebruikt voor de paden in het oude Westerpark en in de tuin van het Rijksmuseum. Het is duurzaam en goed bestand tegen een hoge grondwaterstand, het heeft lage onderhoudskosten en het is makkelijk te herstellen na openbreken voor kabels en leidingen. De heer [redacted] heeft ingestemd met de kanttekening dat de paden iets hoger komen te liggen dan het gras zodat er geen water op de paden komt te liggen. Een stalen rand heeft de voorkeur, dan wordt het mooi strak. Het is voor hem nog wel een vraagteken hoe halfverharding uitpakt in vochtige, beschaduwde situaties; een mostlaag op halfverharding kan namelijk heel glad worden. Dit aspect zal hij nader onder de loep nemen. ACTIE Het materiaal is licht, er hoeft alleen een zandbed onder.
De ontwerpgroep gaat akkoord met het voorstel om NobreCal te gebruiken voor de paden.

6. Zandpalen als verticale drainage

De heer [redacted] meldt dat overal in het park gaten worden geboord waar zand in wordt gedaan om de afwatering te reguleren. Er zit een oude veenlaag onder de grond waar het water traag doorheen sijpelt. Door de veenlaag poreus te maken, kan het water makkelijker afvoeren naar het diepere grondwater. Het is een permanent systeem. Het park is momenteel te nat en daarom laat de uitvoering op zich wachten. De verwachting is dat in april of mei de werkzaamheden starten.

7. Benzeen gevonden

Op een bepaalde plek in het park is benzeen aangetroffen. Daar wordt momenteel nader onderzoek naar gedaan. Vermoed wordt dat het op één plek zit. Volgens [redacted] heeft de beplanting er geen last van, maar mensen moeten daar geen diepe kuil graven. Het is daarom belangrijk om te weten hoe diep het zit. Nadere informatie volgt nog.

8. Speeltoestel

Voor vanavond was de heer [redacted] van ontwerpbureau Carve uitgenodigd maar hij is niet aanwezig. Mevrouw [redacted] vraagt zich af of het speeltoestel nog wel nodig is in het park, gezien alles wat er al gerealiseerd wordt. Wellicht is er ergens anders in de buurt een optimalere werkplek, bijvoorbeeld op het Van Oldenbarneveldtplein. De heer [redacted] vindt wat hij gezien heeft in de eerdere presentatie fantastisch. De heer [redacted] vindt spelen in het park belangrijk en hij wijst erop dat tijdens de buurtbijeenkomst gevraagd is naar een speelvoorziening voor jongere kinderen in het park. Hij had gehoopt met Carve een filosofie op poten te zetten over het eigentijdse spelen. De heer Wandel merkt op dat de beelden van [redacted] een deel van het spelen invult, doordat op de beelden gezeten en gehangen kan worden. De heer [redacted] kan zich vinden in een kleiner speelobject dan Carve destijds heeft gepresenteerd. Mevrouw [redacted] oppert het idee om met kinderen door de buurt te gaan om te kijken of er misschien een andere plek is voor het speeltoestel. De heer [redacted] stelt voor dat Carve iets gaat maken dat binnen de huidige planvorming past. De heer [redacted] zal contact opnemen met Carve en een aparte bijeenkomst voor spelen organiseren, waarbij hij hoopt dat er meer mensen van de ontwerpgroep aanwezig zullen zijn. ACTIE

9. Rondvraag

- De heer [redacted] vraagt of de nieuwe kroonlantaarns die voor de school zijn geplaatst, straks weer wegmoeten als aan het park wordt gewerkt. Van belang is dat ze niet naar een ander stadsdeel verhuizen en bewaard blijven voor dit plantsoen.
- De heer [redacted] brengt in herinnering dat eerder in de ontwerpgroep is gesproken over een samenwerking met de school om de werktuin te beheren. Echter die plannen zijn niet uitgewerkt en hij vraagt of hij van de werktuin een bewonersinitiatief mag maken. De bomen die gekapt worden gaan naar Stadshout waar er moestuinbakken van gemaakt worden. Die zou hij willen plaatsen in de werktuin, zodat er een recycling plaatsvindt. Misschien zijn er mensen die aan het plantsoen wonen en een moestuinbak willen adopteren. Hij zou daarover een bijeenkomst willen organiseren. De voorzitter stelt voor dat de heer [redacted] een voorstel maakt voor de nieuwsbrief. ACTIE
- Mevrouw [redacted] vraagt wanneer het noordelijke deel klaar is. De heer [redacted] denkt eind dit jaar, de precieze details weet [redacted]. Die weet ook alles van kabels en leidingen. Afgesproken wordt dat in de bijeenkomst over spelen tevens de planvorming aan de orde zal komen. ACTIE

De voorzitter dankt iedereen voor zijn komst en sluit de bijeenkomst af om 21.30 uur.

ACTIELIJST

Nr	d.d.	Onderwerp	Wie
1	18-02-2014	Start van de werkzaamheden in noordelijk deel is gepland in mei 2014. Als precies bekend is wanneer, zal er een planning rondgestuurd worden.	[redacted]
2	18-02-2014	Nog niet bekend is of er gedeelten afgezet worden, [redacted], nu afwezig, zal gevraagd worden de ontwerpgroepleden middels een nieuwsbrief nader te informeren.	[redacted]
3	18-02-2014	Na enige discussie wordt besloten om via de mail alle ontwerpgroepleden om hun mening te vragen over het toegevoegde beeld. Mevrouw [redacted] zal de mail voorbereiden en mevrouw [redacted] en de heer [redacted] daarbij betrekken.	[redacted]
4	18-02-2014	Houtsnippers, gras of anders onder de beelden?	Allen
5	18-02-2014	Mevrouw [redacted] meldt dat bij sommige fondsen een aanvraag niet vanuit het stadsdeel mag, maar wel vanuit bewoners. Zij wil graag met een klein groepje uit de ontwerpgroep kijken naar de mogelijkheden.	[redacted]
6	18-02-2014	Het is voor hem nog wel een vraagteken hoe	[redacted]

		halfverharding uitpakt in vochtige, beschaduwde situaties; een mostlaag op half verharding kan namelijk heel glad worden. Dit aspect zal hij nader onder de loep nemen.	
7	18-02-2014	De heer [redacted] zal contact opnemen met Carve en een aparte bijeenkomst voor spelen organiseren. In de bijeenkomst over spelen zal ook de planvorming aan de orde komen.	[redacted]
8	18-02-2014	Oproep in nieuwsbrief voor werktuin.	[redacted]
9	18-02-2014	Nieuwsbrief	[redacted]